

8850

İskender BAYHAN
İstanbul Milletvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır** tarafından Anayasa'nın 98, TBMM İç Tüzüğü'nün 96 ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. 19.01.2024

İskender BAYHAN
İstanbul Milletvekili

Türkiye Uzay Ajansının (TUA) yürüttüğü Milli Uzay Programı kapsamında, Türkiye'den başvuran yurttaşlar arasından seçilen Alper Gezeravcı uzaya gönderildi. Proje, "Al yıldızımız çok yakında uzayda" şeklinde duyurulmuş ve bazı medya kuruluşları tarafından Gezeravcı'nın "ilk Türk astronot" olduğu iddia edilmiştir. Gerçekte ise ne roket ne istasyon ne de eğitim merkezi, propagandası yapıldığı gibi 'yerli ve milli'dir. Gezeravcı'nın eğitim ve uçuş hizmeti için ABD'deki Axiom Space ile iş birliğine gidilerek eğitimi ABD'nin Teksas eyaletinin Houston kentinde yürütülmüştür. Ayrıca, Gezeravcı'nın da yer aldığı mürettebat NASA'nın Florida'daki Kennedy Uzay Merkezi'nden SpaceX Falcon 9 roketiyle fırlatılmıştır. Üstelik bu proje için Axiom Space'e 55 milyon dolar ödenmiştir.

Bir süredir uzay turizmi adı altında, bilet karşılığı yapılabilen bu seyahatlerle parayı veren her yurttaş uzayı gezebilmektedir. Dolayısıyla bu seyahati gerçekleştiren kişi, Türkiye Uzay Ajansının hedefleri arasında yer aldığı gibi 'Türk astronot' değil, aksine para karşılığı uzaya gönderilen bir uzay yolcusudur. İkisi arasındaki fark ise Emekli Kaptan Pilot Engin Aksüt'ün ifadeleriyle şu şekildedir: "Devletin kendi imkanlarıyla yetiştirdiği, hazırladığı ve uzaya gönderdiği bir vatandaş astronot olur, ancak para ödeyerek kısa bir eğitimle uzaya gönderilen kişiye uzay yolcusu denilmektedir."

Bakan Kacır'ın "Türk milletinin ortak kazanımı" olarak ifade ettiği bu projenin bilimsel araştırma ve çalışmaların gelişimi ve buna yönelik gerekli bütçenin sağlanması ve gerçekten de toplumun ortak kazanımı haline getirilmesi açısından tüm yönleriyle sorgulanması elzemdir. Yerli ve yabancı sermayenin çıkarlarına tabi kılınan bilimsel araştırma ve gelişmelerin toplumun ortak kazanımı ve hafızası haline getirilebilmesi açısından aşağıdaki soruların yanıtlanması önem arz etmektedir.

Bu Bağlamda;

- 1) Uzun yolculuğu için başvuran 36 kişiden 30'u Ankara'ya çağrılarak testlerden geçti. Başvuru aşamasında ve ardından sürdürülen testlerde uzun yolcusunun seçiminde esas alınan kriterler nelerdir?
- 2) Bir devlet politikası olarak uzun programları sürdüren ülkelerin bu programlar için milyarlarca dolar ayırdığı biliniyor. Yalnızca 2021'de ABD'nin uzun programına ayırdığı bütçe 54.6 milyar dolar, Çin'in 10.29 milyar dolar, Japonya'nın 4.21 milyar dolar, Fransa'nın 3.95 milyar dolar, Rusya'nın 3.57 milyar dolar, Avrupa Birliği'nin 2.57 milyar dolar, Almanya'nın 2.38 milyar dolar, Hindistan'ın 1.96 milyar dolar oldu. Türkiye'de ise 2022 yılından beri planlanan bütçe sırasıyla 61 milyon TL, 1.6 milyar TL ve 2024 için 1 milyar 702 milyon TL. 2024 bütçesi güncel kurla hesaplandığında 56 milyon 474 bin dolara denk geliyor. Bu yolculuk için 55 milyon dolar ödendiği iddiaları göz önünde bulundurulduğunda ayrılan bu bütçe ile bir uzun programı adına ne yapılması planlanmaktadır?
- 3) Türkiye bu yolculuk için eğitim de dahil olmak üzere tüm masraflara kamu bütçesinden ne kadar ödemiştir? TUA'ya ayrılan bütçenin yetersiz kalma ihtimali düşünüldüğünde, böyle bir durum varsa ek ödemeler hangi kalemler içerisinde yapılmıştır?
- 4) Bu bütçe ile gerçekleştirilmesi beklenen TUA'nın uzun programında 10 strateji hedefi var. Bunlardan biri olan 2023'te yerli roketle Ay'a inme hedefinin gerçekleşmediği bilinmektedir. Diğer hedefler açısından TUA'nın çalışmaları ne durumdadır? Henüz hedeflerin herhangi birinin gerçekleştiği bilgisi kamuoyuyla paylaşılmamıştır, kısıtlı da olsa TUA bütçesi ne için harcanmaktadır?
- 5) Uluslararası Uzun İstasyonu'nda sürdürülecek olan 13 deney neye göre seçilmiştir? Bu deneylerin uzayda yapılıyor olmasından nasıl sonuçlar beklenmektedir?
- 6) 'Yerli ve milli' bir uzun programı olarak propaganda edilen Milli Uzun Programı kapsamında uzaya gönderilen yolcu eğitimini Teksas'ta almış, SpaceX'e ait roket ile Florida'dan Nasa'ya ait istasyondan fırlatılmıştır. Bu durumda programı 'milli' yapan uzun yolcusunun Türkiye vatandaşı olması; onu astronot yapan ise aldığı süreli eğitimle uzaya gidiyor olması mıdır? Öyleyse Türkiye Cumhuriyeti 'yerli ve milli' uzun programı kapsamında bir kamu yararı gözetmesi gereken evren keşfini turizme dönüştürmüş şirketlere milyonlarca dolarlık ödemeler mi yapmaktadır?